

ματα πού θά μπορούσα ἀκοπα νά σπαράσω, ἀνίσως
καί δι' ἐμὲ σπρώχνανε τυχαῖες δλοῦ διόλου ἀφορμές.

Ἡ δόξα τοῦ ποιητῆ εἶναι κάτι πολὺ διαφορε-
τικό ἀπὸ τὴ δόξα, νὰ ποῦμε, τοῦ βουλευτῆ. Δὲ γί-
νεται ἀπὸ μπόλικους ψήφους, ἀπὸ βρῆ ἐφημερίδων,
ἀπὸ διαδήλωσις καὶ ἀπὸ τὰ μπαλκόνια. Εἶναι
σὰ μὴν ἱεροτελεστία ἀσύγκριτα ντροπαλή καὶ συμ-
μαζεμένη καὶ ἀριστοκρατική, πῶς πολὺ ἀπὸ σιωπῇ,
παρὰ ἀπὸ λόγο. Τὸ ὅτι φύλλο σὰν τὸ «Νουμά»,
ἐφημερίδες, ἢ α' Ἀκρόπολη, ὁ «Χρόνος», περιοδικό,
τὰ «Παναθηναῖα», ἕνας ἐσθῆτε σὰν τὸ Χρηστο-
μάνο, δημοσιογράφος σὰν τὸ Σταματίου, συγγραφέας
σὰν τὸν Καρκαβίτσα, πεζογράφος σὰν τὸ Βῆκο,
ποιητὴς μὲ τὴν τέχνη τοῦ Μαλακάση, μὲ τὴν ὁρμὴ
τῆς φαντασίας τοῦ Σκίπτη, μιλήσανε γιὰ τὸ Σπήλιο
Πασαγιάννη, καθὼς μιλήσανε, φτάνει γιὰ τὴ δόξα
του. Μακάρι κ' ἐμᾶς ἔτσι νὰ μᾶς ὑμνολογοῦσε ὁ θά-
νατος! Πολὺ καλὰ κάμναι «Αἱ Μούσαι» νὰ τοῦ πλέ-
ξουν ἔτσι τὸ ἐγκώμιο. Μὲ τὴν ἔπρεπε νὰ ζητήσουν
ἐπίτηδες τὴ γνώμη καὶ ἄλλων, πέντε δέκα, ἰσότη-
των τοῦ πεθαμένου ποιητῆ, καὶ ἀνίσως δὲν ἀπαν-
τοῦσαν ἐκεῖνοι, τότε νὰ τοὺς σημαδεύουν καὶ νὰ τοὺς
πομπέψουν· ἢ ἀφοῦ κρίναν ὀρθὸ νὰ τοῦ κάμουν ἔτσι
τὸ μνημόσυνο, μόνο ἀπὸ τὰ γραμμένα τοῦ ἐνὸς καὶ
τοῦ ἄλλου, δὲν ἔπρεπε νὰ δεχτοῦνε στίς σελίδες
του; μέσα ἔπρεπε παράπον καὶ κατηγορίες ἀνά-
ξιες, ὅσο καὶ ἂν τὰ δικαιολογεῖ ὁ πόνος τοῦ χαμένου
ἀκριβοῦ ἀδερφοῦ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΠΟΙΕΙΟ

Πολεμιστὲς μὲ τὸ αἷμα σας ποτίσατε
Τὸν τόπο ἐδῶ. Οἱ γόοι κ' οἱ φωνὲς τοῦ θορύβου
Ἐτάραξαν γιὰ χρόνια τοὺς ἀντίλαλους
Τῶν βράχων καὶ τῶν ἡσυχων γῆραι κοιλιάδων.

Κι δμως τί ἀπόμεινε; Τρανὲς παλληκαριὲς
Τῶν Ἑλλήνων καὶ ἄγριοι ἡρωῖμοι τῶν Τούρκων
Σὰν καταγίδα πέρασαν, σὰν δνείρο
Ποῦ μὴ νύχτα κακὴ τῶν γενησέων.

Καὶ τώρα οὕτως σὰ θύμηση δὲ φτάνουνε
Στὸ νοῦ τοῦ ξέγνοιαστου κ' ἐρημικοῦ διαβάτη.
Ἐχτροὶ καὶ φίλοι καὶ ὅλα ἐσθύναν, χώνευαν
Στὴ σιγὴ τοῦ ἀπειροῦ Παντός καὶ τῆ γαλήνης.

ΜΑΞΙΜΟΣ ΔΩΡΟΣ

εἶναι ἡ θρησκεία σου, αὐτὴ ἡ λατρεία σου. Σὰ βε-
ρέν' ἡ καρδιά σου ἀπὸ ἐννοίαις καὶ ἀπὸ πάθια, ἀνέ-
βαινε στὴν Ἀκρόπολη καὶ βλέπε πόσο μεγαλεῖο καὶ
πόση ζωὴν μὴν πορεῖ νὰ κρύβῃ ἕνας γκρεμισμένος τοί-
χος, ἕνα σπασμένο λιθάρι, ἕνα θρούβιλο, μέσα στὴν
ἀμύλητη νύχτα. Ἀνέβαινε, καὶ λόγιαζε πῶς χαμο-
γελάει ἡ ἀθάνατη ἀρχαιότητα κάτω ἀπὸ τέτοια οὐ-
ρανόχαρη σωπασιά. Μὴν κοιτάζῃς μοναχὰ τοῦ Παρ-
θενῶνα τὰ αἰώνια τὰ κάλλη, —αὐτὰ καὶ ἂν δὲν τὰ
λατρεύῃς ὅσο τοὺς πρέπει, δὲν πολυκολάζεται ἡ
ψυχὴ σου. Τὸ πολὺ θάπορέσῃ ὁ κόσμος ποῦ δὲ σὲ
μάγεψε ἡ θεία δύναμις τῆς Ὀμορφιάς, δὲ σὲ μέθυσε
ὡς ἐκεῖ ἡ ἐθνικὴ ἡ περηφάνεια. Τὰ κάλλη ἔμω-
ς ποῦ πρέπει νὰ τάνιστορῇ ὁ νοῦς καὶ πάντα νὰ τὰ
λατρεύῃ ἐδῶ ἀπάνω, εἶναι τὰ κάλλη τῆς Ἀρετῆς,
ποῦ αὐτὸ δίδουμο ἀστέρι ἐλαμπε τότες μαζὶ μὲ τὴν Τέχνη
σ' αὐτὸ δίδουμο καὶ τὴν πλημμυρίζε δόξα.

Ἀρετὴ ἔλεγαν τότες τὴν παλαιὰ καὶ τὴν λε-
βεντιά. Στιγμὴ δὲν πονοῦσε πολὺ νὰ μὴν πατήσῃ
αὐτὸ τὸ χῶμα τὸ βασιλικὸ τῆς τῆς πόδι. Ἀπὸ τὴ Μυ-
κήνα σ' Ἄργος, ἀπὸ τ' Ἄργος στὴ Σπάρτη, ἀπὸ
καὶ στὴν Ἀθήνα, στὴ Θήβα, στὴν Κόρινθο, πετοῦσε
καὶ πήγαινε ἡ Ἀθάνατη Ἀρετὴ, ἀκολουθοῦσε κα-
τάλαμπρη ἡ θεία ἡ Τέχνη καὶ τῆς ἔστηνε, ὅλο τῆς

ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΕΙΑΔΑ

Φίλε Νουμά,

Τὸ θέμα ποῦ βραδέφτηκε στὸ Σεβαστοπού-
λειο διαγωνισμὸ νομίζω ἀξίζει νὰν τὸ τυπώσῃ
ὁ Νουμάς. Ἔτσι τελειωτικὰ θὰ δοῦμε ὡς ποῦ
μπορεῖ νὰ φτάσῃ ἡ Ρωμεικὴ Σεβαστική καὶ κα-
κοήθεια· ἡ Σεβαστική ὥστε νὰ δίνει χρήματα γιὰ
τέτοιες μωροδυσόνας κ' ἡ κακοήθεια ὥστε νὰν
τὴς βραδέβει.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΗΜΩΝ

ΕΓΕΝΟΝΤΟ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΕΡΟΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΟΛΕΜΟΙΣ
Η ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΡΑΜΜΑΣΙΝ;

Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐν τε τοῖς πολέμοις καὶ
ἐν τοῖς γράμμασιν εἴπερ τις καὶ ἄλλος λαὸς διεκρί-
θησαν καὶ τὰ περιφανῆ αὐτῶν ἔργα πολεμικὰ τε
καὶ διανοητικὰ πρόκεινται τοῖς λαοῖς (ὡς) ἔξοχα
ὑποδείγματα φιλοπαιδείας ἀκριβοῦς καὶ διανοητι-
κῆς ἀναπτύξεως οὐ τῆς τυχοῦσης. Πολλὰ δ' εἰς
τοῦτο συνεβάλλοντο αἰτία, ὧν σπουδαιότερα τὸ τε
κλίμα καὶ ἡ τοῦ ἐδάφους φύσις, ἥτις καὶ ἐν τῇ ἐρη-
φῇ [νὰ ξεκρῶνῃς!] καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ (ἰταμοῦς) τῆς
πατρίδος προασπιστὰς παρεσκεύαζεν. Ἐν τισὶ δὲ
πόλεσιν, ὡς ἐν Σπάρτῃ, τὸ πολίτευμα μέγιστα εἰς
τὴν βελτίστην στρατιωτικὴν ὁργάνωσιν συνετέλεσε
καὶ τοὺς πολίτας τὸ καλῶς ἀποθανεῖν τοῦ αἰσχροῦ
ζῆν μᾶλλον νὰ αἰρῶνται ἐποίησε. Διὸ καὶ ὁ Πλού-
ταρχος περὶ τῆς Σπαρτιατικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδεί-
σεως λέγει ἀγράμματα μὲν οὐ τῆς χρείας ἕνεκα
ἐμάνθανον, [ὑμεῖς δὲ τῆς χρείας ἕνεκα συγγράφετε]
ἢ δ' ἄλλη πᾶσα παιδεία πρὸς τὸ ἀρχεσθαι καλῶς
ἐγένετο καὶ καρτερεῖν πονοῦντα καὶ νικᾶν μαχόμε-
νον. Ἐν Ἀθήναις ἡ παιδεία ἔβαινε παραλλήλως
τῇ τοῦ σώματος ἀσκήσει, οὕτως δὲ βλέπομεν καὶ
αὐτὸν τὸν Αἰσχύλον, τὸν ὑψιπόρου καὶ αἰθεροβάμο-
νος φαντασίας ποιητὴν, τὸν ἐπιδρῶντα ἐπὶ τῶν
θεατῶν διὰ τοῦ θαυμαστοῦ καὶ τοῦ ἀσυνήθους, ἐλαύ-
νοντα τὴν κόπην ἐν Σαλαμῖνι μετὰ τῆς αὐτῆς (ἰτα-
μότητος), μεθ' ἧς ἐπαλλε τὸ δόρυ ἐν Μαραθῶνι.
Ἐν τοῖς Μηδικοῖς ἰδίᾳ πολέμοις οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν
πρόγονοι περιφανέστατα ἐτεκμηρίωσαν τὰς στρατιω-
τικὰς αὐτῶν ἀρετάς, δι' ὧν περικλεῖς ἦσαν νίκας
ἐν τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τε Πλαταιαῖς καὶ
Θερμοπύλαις καὶ ἄλλαχού, εἰς Ἀρεῶς ἔργον μειγνύ-

μενοι πολύστονον καὶ εἰς φυγὴν αἰσχροὺν καὶ ἐπονεί-
διστον τὰς πολλὰς τῶν πολεμίων μυριάδας τρέ-
ποντες. Τίς δὲν θαυμάζει τὴν καρτερίαν τὴν ἀξιά-
γαστον καὶ τὸ ἡρωϊκὸν μένος τοῦ Λεωνίδου καὶ τῶν
περὶ αὐτόν, καὶ τίς δὲν αἰρεται εἰς θεῖαν καὶ ὑψη-
λὴν περὶ πατρίδος ἐννοίαν, ἀναλογιζόμενος τὸν ὑπὲρ
ἐλευθερίας ἱερὸν αὐτῶν ἔρωτα καὶ τὴν ἐν τοῖς νό-
μοις ἀδιάσειστον ἑμμονήν, τὴν ἐξόχως δικτυουμέ-
νην ἐν τῇ τῶν πεσόντων ἐπιγραμμάτι αὐτῶν [ἀν-
θρακικὸν δὲ νὰ σὲ κόψῃν] ἀγγέλλειν Λακεδαιμο-
νίαι, ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων βήμασι πειθό-
μενοι; Ὁ τε χῶρος καὶ χρόνος δὲν ἐφαρμόσιν,
[ἐπιλείψει σε ὁ χρόνος] ὅπως καὶ ἀμυδρὰν εἰκόνα
παράσχω τῶν μεγάλων ἐν πολέμοις προγονικῶν ἔρ-
γων, ἅτινα μέγας κῦδος [κῆδος ποῦ σοῦ χρειάζεται]
αὐτοῖς προσεπόρισαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι οὐδὲ ὅλως
ἐν τούτοις ὑστερήσαντες, ἀλλ' ἐν πολλοῖς μάλιστα
ἐκείνους ὑπερβάντες, ἐκτέσαντο κλέος ἀφθιτον, δι'
ἣν [ποῦ πάει, μωρέ, τὸ δι' ἣν;] πρὸς κοσμοκρατο-
ρίαν ὅλην διεξήγαγον γιγαντομαχίαν. Θαύματα ἀ-
ληθῶς δύναται τις νὰ θεωρήσῃ τὰς πλείους τῶν
μαχῶν τῶν ἡμιθέων ἐκείνων, ὧν ἐν ταῖς καρδίαις
ἀνῆψαισιν ἔκαμε τὸ τῆς ἀγνῆς φιλοπατρίας πῦρ.
[Πότε θὰ μάθετε νὰ μὴ λέτε ψέματα;] Διὸ ἐν ὅσῳ
ὁ κόσμος τιμᾷ καὶ γερκίζει, ὡς προσήκει, τοὺς ἡ-
ρώας, οἵτινες διὰ τοῦ τιμίου αὐτῶν αἵματος κατήρ-
δυσαν [πρόσεχε τί λές] τὸ τῆς ἐλευθερίας ἀγλαό-
καρπον δένδρον καὶ ὧν τὰ ὅσῳ ἐλευκάνθησαν ἀνὰ
τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας, ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ
Κανάρης, ὁ Μιαούλης καὶ ὁ Διάκος καὶ ἡ λοιπὴ χο-
ρεία τῶν ἐλευθερωτῶν τῆς πατρίδος, καὶ καὶ μικροὶ
καὶ πολλοὶ ἡρώες τῆς πατρίδος καὶ συμπατριῶται, ὅ-
λουσιν εἶναι τὰ ἐρίμια ἡμῶν λατρεύματα. — Ἐν
τοῖς γράμμασι τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ἀρετάς
ἀνέπτυξαν οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι καὶ οὕτως ἐπι-
φανεῖς ἐγένοντο, ὥστε δικαίως θεωροῦνται δημιουρ-
γοὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Οὗτοι διεμόρφωσαν γλῶσσαν εὐ-
πλαστον καὶ ἡδέαν, ὡς εἶναι ἡ τῆς ἀπλότης φωνή,
[χῆνα ποῦσαι, ἐσὺ καθὼς καὶ οἱ δασκάλοι σου] μου-
σικὴν οὐρανόθεν ἠχῆσαν φθόγγους καὶ φιλοσοφίαν
ἡγεμονικὴν περιβαλλομένην πορφύραν. Τὰ ἐμνηρικά
ἔπη, καίπερ πρὸς τριῶν χιλιετηρίδων ποιηθέντα,
ὁμως, ὡς τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους,
φαίνονται ἐτι πρόσφατα καὶ νεουργά, ὡς δὴ ἡ τοῦ
Πάλλεως μεταγλώττισις τρανέστατα ὑπερκαταδει-
κνυσιν, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀπανθεῖ χάρις, διάνοιαν ἀει-
θαλῆ ἐπιδεικνύουσα καὶ ψυχὴν ἀγῆρω ὑπεμφαι-

ἔστηνε μνημεῖα καὶ ἀγάλματα. Κι ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα
νὰ ρημάξῃ ὁ τόπος, καὶ πέτρα πάνω στὴν πέτρα νὰ
μὴν ἀπομείνῃ, ἔσαν ξεψύχησε καὶ ὁ στερνὸς ὁ ἡ-
ρώας, καὶ διώχτηκε ἡ Ἀρετὴ ἀπὸ κάθε χώρα, κάθε
κάμπο καὶ κάθε καλύδι, πάλι δὲν ἀποκόπησε ἡ Ἑλ-
ληνικόκαρδη Θεὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ ὀλότελα τὴν ἀγαπή-
μένη τῆς γῆς, μόνο περίλυπη πήρε τὰ ψηλὰ τὰ
βουνὰ, καὶ πλανιόσταν ἐκεῖ πανέρημη, ἀγνώριστη,
καταφρονεμένη. Ποῦ λευτεριά τώρα νὰ τὴ λαμπρύ-
νῃ, ποῦ τέχνη νὰ τὴ δοξάσῃ! Ἀμέτρητα εἴταν τὰ
χρόνια τῆς ρήμαξης. Ἐπρεπε Θεὰ νὰ εἶναι, γιὰ νὰ
ζήσῃ στὰ ὄρη δίχως δόξα τόσους αἰῶνες! Μὰ εἴτανε
Θεὰ, κ' ἔζησε. Σὰ νὰ τὸ προφήτευσεν πῶς θὰ κατέβῃ
πάλι μὴ μέρη στοὺς πρώτους τοὺς κάμπους. Ἦρθε
ἡ μέρα, χτύπησε ὁ χρόνος τ' ἀναστάσιμο σήμαντρο
τοῦ, ἀναγάλλασε ἡ ξεχασμένη Θεὰ, καὶ μαζεύει
τῶν της καὶ κλεψιόπουλα. Μὲ τὴν θεὰ πάλι τῆς
τάγιάζει τὰ μυριοβάσανα, τὰ μισαγριωμένα παι-
διά της. Εἴταν τὸ δευτέρου τ' Ὀμηρικὸ πανη-
γύρι, μὲ τὰ ἴδια τὰ τραγούδια, τὴν ἴδια τὴν ἀπλό-
τητα, μὰ μὲ σκοπὸ ἀπὸ τῆς γῆς ὡς τὰ οὐράνια πῶς
ἀψηλότερο. Δὲν εἴτανε γιὰ μὴν Ἑλένη ὁ ἀγώνας
μας τώρα, —εἴτανε γιὰ λευτεριά καὶ γιὰ πατρίδα.

Ἡρωϊκὸ πανηγύρι στολισμένο μὲ τὴ χόρη τῆς

νίκης καὶ μὲ τὰ μάγια τῆς λεβεντιάς. Οἱ καρδιὲς
τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Ἀνδρούτσου βόλταιον τὰ
ταίρια τοῦ Μιλτιάδη θὰ μᾶς φυτρώσουν ἀργότερα. Θὰ
φυτρώσουν ἐκεῖ ποῦ τώρα βλέπει ἀγκάθια, καὶ σοῦ
ἐρχεται νὰ μυρολογᾷ. Ἀφινεῖ τα τῆς Ἀθήνας τὰ
τωρινὰ παλικάρια νὰ πηγαίνουνε στὸν μαρμαρῆ
καὶ νὰ λαδῶνουν τὰ γένητα τους. Τ' αὐτὴ σου νὰ μὴ
δρῶνῃ γι' αὐτό. Εἶδαμε καὶ χειρότερα στὸν καιρὸ
μας. Εἶδαμε καὶ Βλάχους σφυγγαριασμένους ἀπὸ
τὴν παραλυσία νὰ γίνονται λιοντάρια στὸν πόλεμο.
Ἐνα ἔθνος δὲν ξεψυχᾷ εύκολα, μὴ καὶ νὰ γεν-
νηθῇ. Τὸ ρωμιόπουλο δὲν μπορεῖ νὰ βγῇ καὶ ἀπὸ ἕνα
ἄλογο χειρότερο. Τάλογο ποῦ γεννήθηκε ἀπὸ σόγι,
θὰ τὸ δειξῇ μὴ μέρη τὸ σόγι του, κ' ἔχε το σὺ μέσα
στάχουρι δεμένο, καλοθερμένο, ἀγύμναστο.

Ἐννοια σου, καὶ θὰ σαλέψουμε πάλι. Πάλι θὰ
τὰ ξανακἀμῃ τὰ μάγια τῆς ἀθάνατης ἡ Ἀρετῆς,
πάλι θὰ λάμψῃ κ' ἡ οὐράνια ἡ Τέχνη μαζὶ τῆς.
Ἡ Δόξα τὸ χῶμα αὐτὸ δὲν τ' ἀφίνει. Ἐθνος ποῦ
ὑστερ' ἀπὸ τόσα βάσανα ζῇ, καὶ ποῦ ἔχει μπρός του
ἄπειρο στάδιο γιὰ ἡρωϊσμὸ, τέτοιον ἔθνος νὰ μὴν
ἀγωνιστῇ, νὰ μὴν πολιτιστῇ καὶ νὰ μὴ δοξαστῇ δὲν
μπορεῖ.

νοῦσα. Ἐν γένει τὰ διανοητικῆς φύσεως ἑλληνικά καλλιτεχνήματα ἐν τε τῷ πεζῷ καὶ τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ εἶναι τοιαῦτα, ὥστε αἰετοῦ θέλουσι θεωρεῖσθαι ὡς [ἀπὸ τὸ ὡς ἔχασαν νὰ σοῦ τὸ διορθώσουν οἱ δασκάλου σου] τὰ μόνον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας ἐξευγίνισιν μέσα. Ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς μετὰ γλυκείας καὶ γλαφυρᾶς ἀρμονίας καὶ ἀνυπερβλήτου λεκτικῆς τέχνης συντεθεῖσι, δύναται τις νὰ ἀποκομίσῃ [τὰ μικρά σου καὶ μιά λύρα] ὅ,τι καλὸν καὶ λυσιτελές νὰ ἐπιδείξῃ ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Διὰ βραχέων πολλὰς στίχων μέγισται καὶ σπουδαιόταται ἀλήθειαι ἐκδιδάσκονται. Καὶ π. χ. εἰς πόσῃ ἀπεραντολογίᾳ δὲν εἰσερχόμεθα ἡμεῖς [μίλα γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου, μωρέ, καὶ γιὰ τοὺς δασκάλους σου] καὶ πόσον πολυτίμον δὲν κατατρίβουμεν ἀσκόπως χρόνον, προκειμένου περὶ ἀνορθώσεως τῶν κοινῶν καὶ πόσας δὲν ἐκφέρουμεν γνώμας οὐχὶ σπανίως ἀλλήλας ἀναιρούσας; ἐν ᾧ ὁ Ἰσοκράτης ὅσον εἰδὼν τε διὰ βραχέων κάλλιστα καὶ ἀρίστα τὸ ζήτημα τοῦτο λύει ἐν τῷ Ἀρειοπαγιτικῷ λόγῳ ἀδελφὲς τὴν εὐ πολιτευομένους οὐ τὰς στοὰς ἐμπιπλάγει γραμμάτων καὶ Πανεπιστημίων καθηγητὰς ἔχοντων, οἷοι δὲ τε Μισθριώτης καὶ ὁ Κασιδάκης καὶ ὁ Βράσις, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔχιν τὸ δίκαιον οὐ γὰρ τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ τοῖς ἡθεσι καλῶς οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις καὶ τοὺς μὲν κακῶς τεθραμμένους καὶ τοὺς ἀκριβῶς τῶν νόμων ἀναγεγραμμένους τολμήσειν παραβαίνειν, τοὺς δ' ἀσφαλῶς πεπαιδευμένους καὶ τοῖς κακῶς κειμένοις ἐβελήσιν ἐμμένειν. Καὶ μόνον ἡ τῶν ὀλίγων τούτων λόγων τοῦ φιλοσόφου ῥήτορος ἐφαρμογὴ δύναται νὰ παρασκευάσῃ πόλιν ἀρίστην, ἵνα τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ κατέχῃ.

Ὁ τὸν ἰσωτερικὸν κόσμον μετὰ τῶν ποικίλων κινήσεων τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν θαυμασίως ἀποκαλύψας ἐξοχος τῆς ἀρχαιότητος τραγικός, ἐν τῇ Ἀντιγόῃ, τῷ περιφανεστάτῳ τούτῳ τῆς διανοίας μνημεῖον, σοφώτατα ἀποτρέπων ἀπὸ τῆς μεγαλορημοσύνης καὶ τὴν εὐσέβειαν συνιστὰς, τὰδε μεγαλοπρεπῶς φθέγγεται· πολλῶν τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας πρῶτον ὑπάρχει· χρὴ δὲ τὰ γ' ἐς θεοὺς μηδὲν ἀσεπτεῖν· μεγάλοι δὲ λόγοι μεγάλας πληγὰς τῶν ὑπεραύχων ἀποτίσαντες, γήρᾳ τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν. — Ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τοιαῦται ἀνεφάνησαν διάνοιαι καὶ οὕτω δεξιῶς τῶν ζητημάτων αὐτῆς ἐπελάθοντο καὶ ταῦτα ἐπέλυσαν, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης, ὥστε οἱ μέχρι νῦν περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀσχολούμενοι οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον, [νὰ μὴ λέτε ψέματα] κατὰ γε τὰς

θεμελιώδεις αὐτῆς ἀρχάς, προσέθηκαν. Ὁ δ' ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης οὕτως ἐχώρησεν ἐν τῇ ἠθικῇ, ὥστε ἔλεγεν ὅτι προετίμα νὰ ἀδικηθῇ ἢ νὰ ἀδικήσῃ. Κατὰ τί διαφέρει ἡ φιλοσοφικὴ αὕτη γνώμη τῆς ἠθικῆς τοῦ εὐαγγελίου; Οὕτω λοιπὸν ἐδειξάμεν ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς πολέμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γράμμασιν οἱ πρόγονοι ἐπιφανεῖς ἐγένοντο. Ἐὰν δὲ παραβάσωμεν τὰ ἔργα αὐτῶν ταῦτα, θέλομεν ἐν ἀμφοτέροις εὖρεϊ ζηλωτὴν ἐπίδοσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς γράμμασιν ἐτι μείζονα, κατ' ἐμὴν γε γνώμην.

Τῇ φιλοπονίᾳ καὶ ἀγαστῇ φιλοπατρίᾳ ἐκείνων καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες ὡς πράξομεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως ἐν τε τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς σωματικαῖς ἀσκήσεσιν ἡμᾶς αὐτοὺς προαγάγωμεν καὶ τοῦτο μὲν ἀνταξίους ἐκείνων ἀπογόνους δείξωμεν, τοῦτο δὲ τὴν φιλότιμον πατρίδα, τὴν μάλιστα νῦν κλονουμένην καὶ δειναῖς μάστιξι Μισθριωτικαῖς τε καὶ Κασιδαικαῖς καὶ Βρασεικαῖς καστιζομένην, ὠφελήσωμεν. Διότι κατὰ τὸν φιλόσοφον Ξενοφάνην αὐτοὶ [κι' ἀπὸ ἔχασαν νὰ σοῦ διορθώσῃ ἡ δασκαλικὴ σου τριάδα] ἀπ' ἀρχῆς θεοὶ θνητοῖς πάντα ὑπέδειξαν, ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἀμεινον καὶ κατὰ τὸν τερπνὸν Ῥωμαῖον ποιητὴν Κάτουλλον «amat victoria curam».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαρτίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

ΘΑΙΜΜΕΝΟΙ ΑΝΤΙΑΛΛΟΙ

Φορέσανε τὰ δέντρα διλόγυρά μου,
τὰ πλάγια τῶν βουνῶν κ' οἱ κάμποι
τὶς πράσινες καινούργιες φορεσιές.

Λουλούδια μυριόχρωματ' ἀπλωθήσαν
καὶ λαχταροῦμένους στὰ χορτάρια
τοῦ ἡλίου δ' ὀλόχρυσες ματιές.

Χωρίζω τὰ κλαδιὰ τὰ φουντωμένα,
κάτω ἀπὸ μυρωδάτους ἱσκιούς
ποθῶ τὰ φλογερά του τὰ φιλιὰ,

Νὰ πᾶω νὰ ξαπλωθῶ μὲς στὰ χορτάρια,
τῶν λουλουδιῶν νὰ πιῶ τὸ μῦρο,
νὰ μεθύσω ἀπὸ ζέστη καὶ δημοφιλιά.

Ὁδέσσα.

PHNA AEBANTH

Μὴν τ' ἀλησμόνης τὸ σόγι τοῦ ἀλόγου ποῦ εἴπαμε. Τὸ αἷμα τοῦ τῆχει νὰ παίρνῃ ἑρῶμα καὶ νὰ περᾷ γκρεμνοὺς καὶ βράχους. Ἄν εἶναι τώρα δεινὸν μὲ δασκαλῆσις ἀλυσίδες καὶ χαλινάρια, ἀνταγίζεταί με χορτάρια ξανοφερμένα, ἀν' ἄλλο δὲν κάμνῃ παρὰ νὰ κλωτσᾷ καὶ νὰ χλιμνιτράῃ μέσα στὰ σκοτάδια τοῦ σταύλου, θάνατελλῇ ἡ μέρα ποῦ σὲ ρωμαϊκῇ ἀπάνω πρασιναδά θὰ χαίρεται, θὰ γοργοπηδά καὶ θὰ τρέχῃ, καὶ τότες, σώνει νὰ τὸ κρατᾷ γερά ὁ καλὸς τοῦ καβαλάρη, καὶ νὰ δῇς τί δοξασμένους δρόμους θὰ μᾶς χαράξῃ μὲ τὰ φτερωτά του καλπάρματα. Τέτοια θάματα θέλουμε σὲ μιὰ γενεὰ νὰ τὰ δοῦμε. Νὰ μᾶς κατεβῇ τὸ μεγαλεῖο κ' ἡ δόξα ἀπὸ τὸν οὐρανὸν σὰ βροχή. Ἀνυπομονησίᾳ ρωμαϊκῇ, ἴσως ἔτι δὲ τὸ λόγο τῆς, ἀπὸ τὴν ἔχει τὴν ἱερὴν τὴν φωτιὰ ἢ ρωμαϊκῇ ἢ ψυχῇ. Ἐμεῖς ὅμως, ποῦ δὲ μᾶς φλέγει πᾶς ἡ πρεμούρα τῆς νιότης, ὡς μὴν τὸ ἔχῃ, ὡς πᾶς μιὰ καὶ δυὸ γενεές εἶναι· στὸ ἔθνος δὲ τι μὴ καὶ δυὸ μέρες στὸν ἄνθρωπο. Τὸ ἔθνος εἶναι δὲν εἶναι· τρεῖς μέρες ποῦ τὸν ἔδειξε τὸν ἡρώισμό του. Ἦναι ἡμέρες ἐνὸς καλοῦ μπεχλιθάνου, ἀν' ἐφεάντων καὶ δυὸ τρεῖς μέρες ὕστερ' ἀπὸ μιὰ μεγάλην παλαίστρα!

Ὅχι, Ἀκρόπολὶ μου, ἐγὼ δὲν ἀπελπίστηκα.

Ἄς ἔρθουν μερικὰ ἄλλα παιδιὰ σου καὶ ὡς σέρνουν τὰ μαλλιά τους ἀπάνω στὰ δοξασμένα σου τὰ χαλάσματα. Ἐγὼ μὲ θάρρος καὶ μὲ περηφάνεια θὰ τὸ φωνάξω πῶς ἀντίκρου στὸν ἀγῆρατο τὸν Παρθενῶνα σου θὰ στήσουμε μιὰ μέρα καὶ μετὶς τὸ Ναό μας—μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀφιερωμένος στὴν Ἀθηνᾶ, μπορεῖ καὶ νὰ μὴ λέγεται Φειδίας ὁ χτίστης του. Μέσα στὰ κατάλαμπρα βάθια του θὰ ψάλλονται τραγούδια κ' ὕμνοι,—μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι στὸ ἔαμετρο βαλμένοι, μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουν καὶ νεκραναστημένες λέξεις οἱ στίχοι τους. Ἐνὰ πρᾶμα ὅμως σοῦ τὸ τάξω χωρὶς δισταγμὸν, πῶς θὰ εἶναι ρωμαϊκὰ τραγούδια, καὶ ρωμαϊκὰ πάει νὰ πῇ τῆς καρδιάς μας τὸ αἷμα.

Θάβρουνται τότες οἱ Φράγκοι καὶ θάπορουν βλέποντας τέτοιο μεγάλον Ἑλληνισμὸν δίχως ἀπαρέμφατα, δίχως ἑάμετρα, δίχως δοκιμασμένα, μὰ θὰ τοὺς λέμε καὶ μετὶς τότες πῶς ἀδικο μεγάλο μᾶς κάμνουνε νὰ μᾶς παίρνουν κ' ἐμᾶς γι' ἀντίκες, πῶς ἀν καθεὶς ζωντανὸ στὸν κόσμον πρέπει ν' ἀλλάξῃ, καὶ ἂν ἡ ἀλλαγὴ του σημαίνῃ πῶς ἔξῃ, καλλίτερη ἀπόδειξη δὲ χρειάζεται πῶς τὸ ἔθνος αὐτὸ ποῦ ἦρθε νὰ δῇ εἶναι τὰ θάνατο τὸ Ἑλληνικὸ τὸ ἔθνος, καὶ ὡς τὸ λέμε ρωμαϊκῶς.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Η ΑΔΕΛΦΗ

«Δράμα εἰς πράξεις τρεῖς»

Γιὰ τὴν τέχνην τοῦ ἔργου τῆς κυρίας Α. Σκελλάρου δὲ θὰ μιλήσωμεν, γιὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον πῶς τέχνη δὲν ἔχει. Τρεῖς πράξεις γιὰ μιὰν ἀδύναμην δηγησοῦλα, δὲν μποροῦσαν νὰ γραφοῦν δίχως τραγῆματα καὶ παραγεμίσματα. Κι ὅμως μ' ὅλα αὐτὰ δὲ βρίσκονται δυὸ γραμμὲς χαρακτηριστικῆς γιὰ τὰ πρόσωπα ποῦ πάσκιζαν νὰ πλέξουν τὸ μῦθον. Ζουγραφισμένα ὅλα θαμπὰ καὶ κακότεχνα ἀπὸ τίς κουδέντες, καὶ ὅχι ἀπὸ τὸ κομᾶτι τῆς ζωῆς ποῦ παρουσιάζανε. Τόπο δὲν εἶχαν νὰ πατήσουν, οὔτε τῆς φαντασίας οὔτε τῆς πραγματικότητος. Οἱ σκηνῆς σέρνονταν ἀνεπάντεχες καὶ ξαφνικές. Ὁ διάλογος κλεμένος ἀπὸ τ' ἀναγνώσματα τῷ φημερίδωνε. Ἀπὸ κεῖ καὶ οἱ ἥρωες τοῦ ἔργου.

Ἡ κυρία Μηστρά «χῆρα 35 ἐτῶν» κατὰ τὰ πρόγραμμα, ἀγαπᾷ μυστικᾶ ἕνα νέο, τὸν «Ἀλέξανδρον Στέφην» ποῦ ἡ ζωὴ του περνεῖ ἀνάμεσα σὲ ἀσυνεπείας. Ὁ Στέφης ἀγγιζέται βαθεῖα ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς, καὶ πασκιζει νὰ διορθωθῇ. Ἡ κυρία Μηστρά ὅμως, ὑπερήφανη στὸ χαρακτήρα τῆς, δὲ νομίζει ἀκόμα κατὰλληλὴν τὴν ὥρᾳ νὰ τοῦ ἑομολογήσῃ τὸν ἑρωτὰ τῆς, ποῦ ὁ Στέφης ὅμως τὸν ἔχει ἀπὸ καιρὸ νοιώσει. Ἔτσι ἡ ἀδελφὴ τῆς Ἰουλίᾳ, κορίτσι δεκαοχτῶ χρονῶν, συμφωνεῖ μὲ τὸ Στέφην καὶ σκαρώνει ἕνα πλάνον πρὸς τὴν κυρία Μηστρά. Ὑποκρίνεται πῶς αὐτὴ ἀγαπᾷ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ πόνου γιὰ τὸ ξαφνικὸ ἀκουσμα κατορθώνει αὐτὸς νὰ πᾶρῃ ἀπὸ τὴν κ. Μηστρά τὴν ποθούμενην ἑομολογίαν τῆς ἀγάπης τῆς.

*

Τὸ δράμα εἶναι γραμμένον σὲ καθαρεύουσα. Ἡ κυρία Σκελλάρου ποῦ σκαρφίστηκε νὰ γράψῃ ἔργο ἀψυχολόγητον, ἀψυχο, κούφιο, ψεύτικο, δὲν μποροῦσε παρὰ τῇ γλώσσᾳ τῆς ψευτιάς καὶ τῆς μουμισσύνης νὰ διαλέξῃ. Εἶναι τὸ ἕνα τόσο πολὺ δεινὸν μὲ τὸ ἄλλο, ποῦ κατάντησε πᾶς κανόνας ἀλάθευτος. Ἡ γλώσσα τῶν αἰθουσῶν, ποῦ λιμνίζεταί ὁ κ. Χατζηδάκης δίνει καὶ παίρνει στοὺς διάφορους διαλόγους τοῦ ἔργου. Καὶ εἶναι αὐτὴ μιὰ γλώσσα ἀκατάστατη, ἀλύγιστη, κούφια, ἀπελπισμένη, στενὴ, μπόσικη, ἀγράμματη, ἀκατάκριτη, ἀκανόνιστη,

Β'

ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

Ἐκεῖ μὲ τὴν ἀδεια τοῦ Βασιλικοῦ νοικοκύρη, ἐκεῖ ὡς περάσωμεν τὴν νυχτιὰ μουσαφίρηδες. Τὸ πρῶτ' ἐστιάζουμε καὶ στὴν ἄλλήν τὴν χώρα.

Ἐδῶ στὴν Ἀθῆνα,—καθὼς κάμαμε καὶ στὴν Πόλιν,—τὰ χτίρια, τὰ μνημεῖα, τὰ σπύτια καὶ τὰ παλάτια, τὰ χαρακτηριστικὰ τους καὶ τοὺς ρυθμούς τους, τίς ὁμορφιὰς τους καὶ τίς ἀσχημιές, ὅλ' αὐτὰ, τὰφίνουμε σὲ μυλάρδους νὰ τὰ φιλολογοῦν καὶ νὰ τὰ ἱστοροῦν. Ἐμᾶς, ἡ δουλειὰ μας αὐτὴ δὲν εἶναι.